

DJEČJI VRTIĆ OLGA BAN PAZIN

KURIKULUM DJEČJEG VRTIĆA

„OLGA BAN“ PAZIN

ZA PEDAGOŠKU 2014./2015. GODINU

Pazin, rujan 2014. - siječanj 2015.

ŽUPANIJA: ISTARSKA

GRAD: PAZIN

ADRESA: PROLAZ OTOKARA KERŠOVANIJA 1, 52000 PAZIN

E-MAIL: info@vrtic-olgaban-pazin.hr; vrtic-pazin@pu-t.com.hr;

URL: www.vrtic-olgaban-pazin.hr

Tel/Fax: 052/622-519

MATIČNI BROJ: 03089282

OIB: 05017253133

OSNIVAČ: GRAD PAZIN

GODINA OSNIVANJA:1958

RAVNATELJICA: VESNA RUSIJAN LJUŠTINA, prof. psihologije

PODRUŽNICE:

- **TINJAN**
- **KAROJBA**
- **MOTOVUN**
- **SVETI PETAR U ŠUMI**
- **CEROVLJE**
- **LUPOGLAV**
- **GRAČIŠĆE**

Ustanova je upisana u Trgovački sud u Rijeci pod registarskim brojem (MBS) 040133630
dana 07.09.1998 godine.

SADRŽAJ

O NAMA.....	4
MISIJA.....	5
VIZIJA	5
O KURIKULUMU ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE.....	6
POLAZIŠTA KURIKULUMA DJEČJEG VRTIĆA „OLGA BAN“ PAZIN.....	7
NAČELA.....	8
VRIJEDNOSTI	17
PROGRAMI.....	18
1. REDOVITI PROGRAM	18
2. PROGRAM PREDŠKOLE.....	20
PROGRAMI ZA RODITELJE	22
1. RASTIMO ZAJEDNO – RADIONICE ZA RODITELJE MLAĐE DJECE.....	22
2. ČUJEM, VIDIM, UČIM – MEDIJSKI KOMPETENTNA OBITELJ.....	23
3. BABY FITNESS - za bebe, mame i tate.....	24
SMJER PROFESIONALNOG RAZVOJA STRUČNIH DJELATNIKA	25
OSIGURAVANJE KVALITETE	26
LITERATURA.....	27

O NAMA

Dječji vrtić “Olga Ban” Pazin je predškolska ustanova u kojoj se provodi rani i predškolski odgoj i obrazovanje djece u dobi od navršene prve godine života do polaska u osnovnu školu, a čiji je osnivač i vlasnik Grad Pazin.

Ustanova u svom sastavu ima matični vrtić (MV) u Pazinu i područne vrtiće (PV): u Gračišću, Karojbi, Lupoglavu, Motovunu, Cerovlju, Sv.Petru u Šumi i Tinjanu. U vrtiću se provode redoviti cjelodnevni 9 (10) satni i poludnevni 6 satni programi predškolskog odgoja i obrazovanja te program predškole inkludiran u redovni program. Cjelodnevni redoviti program provodi se u Matičnom vrtiću u Pazinu i u svim Područnim vrtićima u: Gračišću, Karojbi (od 2014. godine), Lupoglavu, Motovunu, Pazinskim Novakima, Sv. Petru u Šumi i Tinjanu. Poludnevni program provodi se u PV u Karojbi, PV Sv. Petar u Šumi i PV Tinjan.

Cjelodnevni program ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja provodi se i za dvije skupine djece u drugoj i trećoj godini života (jaslice) i to u objektu Matičnog vrtića u Pazinu, ul. Prolaz Otokara Keršovanija, koji je ujedno najveći objekt naše ustanove.

Dječji vrtić “Olga Ban” Pazin je jedina ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na području Grada Pazina i Općina Pazinštine.

MISIJA

Dječji vrtić „Olga Ban“ Pazin je ustanova za rani odgoj i obrazovanje koja djeluje na području Grada Pazina i Općina Gračišće, Cerovlje, Lupoglav, Tinjan, Sv.Petar u Šumi, Motovun i Karojba. Utemeljeni na suvremenoj humanističko razvojnoj koncepciji provodimo cjelodnevni i poludnevni program usmjeren k razvoju cjelokupne ličnosti svakog djeteta, uvažavajući individualne potrebe i interese djece, kulturu obitelji i zajednice u kojoj djelujemo.

VIZIJA

Vrtić kao mjesto gdje je svako dijete jednako važno, jedinstveno i posebno, mjesto najboljih mogućnosti za svih u koji se rado dolazi.

O KURIKULUMU ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje je novi dokument iz ovog područja koji polazi od postojećih nacionalnih dokumenata (Programskog usmjerenja odgoja i obrazovanja predškolske djece (1991.), Konvencije o pravima djeteta (2001.), Nacionalnog okvirnog kurikuluma za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (2011.), Smjernica za strategiju obrazovanja, znanosti i tehnologije Republike Hrvatske (2012.) i Priručnika za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja (2012.)), primjera dobre odgojno-obrazovne prakse u Republici Hrvatskoj i svijetu te od znanstvenih studija o dosezima u području inicijalnog obrazovanja i profesionalnog razvoja odgojitelja i drugih stručnih djelatnika vrtića, publiciranih u poljednjih dvadeset godina.

Nacionalni kurikulum sadrži polazišta, vrijednosti, načela i ciljeve, generirane iz višegodišnjih iskustva razvoja odgojno-obrazovne prakse i kurikuluma vrtića u Republici Hrvatskoj i dosega hrvatskih i međunarodnih znanstvenika.

Kurikulum vrtića predstavlja implementaciju Nacionalnoga kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje u pojedinome vrtiću s obzirom na njegove posebnosti. Kurikulum vrtića u svakoj ustanovi oblikuje se s obzirom na specifičan kontekst tj. njezinu kulturu te kulturu i tradiciju okruženja u kojem se ustanova nalazi. Kvalitetu kurikuluma vrtića određuju kontekstualni uvjeti u njemu (kvaliteta prostorno-materijalnog i socijalnog okruženja te organizacijska kultura), koje se kontinuirano propituje i unapređuje.

Kurikulum našeg vrtića je teorijska osnova na kojoj se zasniva odgojno-obrazovni rad dječjeg vrtića, predstavlja osobnu iskaznicu vrtića i odraz naše vlastite odgojno-obrazovne filozofije. Sadrži našu misiju i viziju, vrijednosti, načela, polazišta, definira naš program rada, smjer profesionalnog razvoja i osiguravanje kvalitete vrednovanjem programa i drugih segmenata našeg rada. U izradi kurikuluma našeg vrtića sudjelovali su svi odgojno-obrazovni djelatnici, a posebno skupina od 20-tak odgojitelja i stručnih suradnika okupljenih u nekoliko radnih grupa na kojima su definirali našu misiju i viziju, naše vrijednosti, polazišta, načela, program, smjer profesionalnog razvoja i načine vrednovanja.

POLAZIŠTA KURIKULUMA DJEČJEG VRTIĆA „OLGA BAN“ PAZIN

Zdrav život

- Dijete ima pravo odrastati u zdravom okruženju

Učenje činjenjem

- Dijete uči čineći i i istražujući.

Igra

- Dijete uči kroz igru.

Stvaralaštvo

- Dijete je stvaralačko biće.

Identitet

- Djetinjstvo je životno razdoblje koje ima svoje vrijednosti i kulturu. Dijete je dio obitelji, odgojne grupe i društva.

NAČELA

Načela, koja čine vrijednosna uporišta, dio su bitne sastavnice kojom se osigurava unutarnja usklađenost svih sastavnica kurikuluma i partnersko djelovanje sudionika u izradi i primjeni kurikuluma. Naša načela su:

1. Bogatstvo različitosti

Jedno od načela našeg vrtića je življenje bogatstva različitosti što proizlazi iz same činjenice da se sastojimo od 7 područnih i 2 matična vrtića od kojih su najudaljeniji udaljeni međusobno 45 km. Protežemo se na velikom prostoru središnje Istre, a svaki kraj ima svoje osobitosti, svoju kulturu, dijalekt i druga tradicijska obilježja, a također i svaka obitelj iz koje dijete dolazi ima neka svoja specifična obilježja i svoju obiteljsku kulturu. Iako sve skupine dječjeg vrtića provode jedan, redoviti program on se uvelike razlikuje od skupine do skupine, zbog implicitne pedagogije odgajatelja, konteksta u kojem se nalaze i brojnih vanjskih čimbenika. U svim skupinama borave djeca različite dobi, različitog socio-ekonomskog konteksta, različitog religijskog statusa i nacionalnosti, a provodimo i inkluziju djece s teškoćama u razvoju. Stoga, nužnim smatramo kod djece i kod odgojitelja osim osjećaja pripadnosti i ponosa na svoj zavičaj, razvijati i interkulturalne kompetencije, osposobljavati se za život u multikulturalnom svijetu, poticati uvažavanje različitosti i snošljivosti te djelatno i odgovorno sudjelovanje u demokratskom društvu. Smatramo da s time treba početi od najranije dobi jer je poznato da se već u toj dobi razvijaju stavovi i predrasude koji su rezultat djetetova iskustva i usvajanja stavova odraslih, najviše roditelja, ali i drugih koji s djecom provode vrijeme. Pošto današnja djeca sve više vremena provode u ustanovama one (djeca, odgojitelji i ostali odrasli u njoj) mogu uvelike utjecati na usvajanje stavova i uvažavanje različitosti.

Uvažavanje različitosti uključuje odgoj za empatiju (naučiti razumjeti druge i poistovjetiti se s njima), odgoj za solidarnost (veća osjetljivost za probleme nejednakosti i društvenu marginalizaciju), odgoj za priznavanje i poštivanje različitosti (poštivanje drukčijih stilova života kao osobno i društveno bogatstvo), poticanje razvoja interkulturalne osjetljivosti te svijesti o sebi i drugima.

Tolerancija je jedna od temeljnih vrijednosti naše ustanove koja je ujedno temelj za življenje i prihvaćanje različitosti, a temelji se na prihvaćanju individualnih razlika i shvaćanju kulturne raznolikosti. Odgoj za toleranciju se temelji na učenju o jednakosti i osobnoj slobodi, ali i na razvijanju odgovornosti prema drugima, na poštivanju drugih i njihovih prava, prihvaćanju različitosti i njegovanju demokratskih odnosa u ustanovi.

2. Mješovite skupine

Sve su skupine našeg vrtića dobno mješovite. U jasličkim skupinama borave djeca u dobi od 1-3 godina, a u vrtićkim skupinama zajedno žive djeca od 3-6/7 godina.

Kako kriterij za grupiranje djece, s obzirom na njihove razvojne i individualne osobitosti, ne mora biti njihova kronološka dob, stvaranjem mješovite skupine nastoji se izbjeći jedno normirano ozračje, a postići prirodno, u životu uobičajeno. Dijete je tako u socijalnoj situaciji u kojoj ima priliku doživljavati sebe u različitim odnosima, s ljudima različite i kronološke i mentalne dobi. Tako djeca različite starosti izmjenjuju svoja iskustva, mlađi uče od starijih, a stariji, poučavajući svoje mlađe prijatelje, zapravo organiziraju svoje znanje i potvrđuju kompetenciju. I prirodna obiteljska zajednica uključuje ljude različite dobi pa takva skupina svojim članovima pruža priliku za promatranje, oponašanje i stjecanje širokog raspona različitih vještina. Osim obiteljske situacije, grupe koje djeca samostalno i spontano formiraju (u ulici, na selu, raznim vaninstitucionalnim aktivnostima) su heterogene po sastavu. Pozitivni afekti zajedničkog druženja djece različite dobi primjećuju se najviše na socijalnom planu. Mlađa djeca osjećaju se zaštićenima, odnosno rado prihvaćaju skrb svojih starijih prijatelja. Starija djeca vole se brinuti o mlađoj, igrajući pri tome razne zaštitničke uloge i razvijajući osjećaj strpljivosti i odgovornosti. Budući da mješovite skupine potiču razvoj prosocijalnog ponašanja i potiču suradnju među djecom, disciplinski problemi koje uzrokuju kompetitivno okruženje često se smanjuju.

Vigotsky je još davno ustanovio da postoje dvije zone razvoja (dvozonska teorija). Jedna koju djeca dostižu sama tzv. *zona aktualnog razvoja*, a druga, tzv. *zona približnog razvoja*, koja se određuje rješavanjem problemskih situacija i razine mogućeg razvoja pod vođenjem odraslih ili u suradnji sa sposobnijim vršnjacima. Teorija govori da uz svoje mogućnosti dijete uz poticaj može postići znatno više, može razviti više psihičke funkcije na apstraktnoj razini od one u kojoj trenutno razmišlja. U mješovitoj skupini starija djeca mogu biti poticaj mlađima za dostizanje *zone približnog razvoja*.

Mješovite skupine mogu osobito koristiti djeci koja u nekim područjima svojeg razvoja funkcioniraju ispod razvojne razine primjerene dobi. Toj djeci može biti manje naporno ulaziti u interakcije s mlađom djecom nego sa svojim vršnjacima, a takve interakcije mogu potaknuti motivaciju i samouvjerenost kod mlađe djece.

Brojne studije su dokazale i da mješovito grupiranje djece može imati blagotvorne učinke za djecu u riziku. Ustanovljeno je da su djeca sklonija prosocijalnom ponašanju i nuđenju pomoći mlađoj djeci nego svojim vršnjacima. S vršnjacima su sklonija u uspostavljanju prijateljskih odnosa i izražavanju agresije, a za stariju su se djecu sklonija vezivati. Prisutnost mlađe djece u mješovitim skupinama nudi priliku za blagotvorno djelovanje u slučaju djece čiji je socijalan razvoj rizičan.

U mješovitoj grupi dijete spontano bira vrstu i duljinu trajanja aktivnosti, kao i partnera. I u životu izvan vrtića dijete živi u interakciji sa starijom i mlađom djecom, kao i odraslima različite dobi, te se mora naučiti odnosima s njima. Takvom učenju pogoduju dobno mješovite skupine. Prije grupiranja potrebno je uzeti u obzir optimalni dobni raspon te omjer mlađe djece prema starijima.

3. Organizacija poticajnog prostora i materijala

Stvaranje pozitivne poticajne klime u vrtiću, važan je preduvjet za bogatstvo socijalnih interakcija djece, koje u njihovom cjelovitom razvoju imaju neprocjenjivu vrijednost. Organizacija prostora vrtića treba omogućavati slobodno kretanje djece i treba biti usmjerena promoviranju susreta, komunikacije i interakcija djece. Raznolika i bogata interakcija djece nije moguća u praznom, minimalno opremljenom prostoru, u zatvorenim i izoliranim prostorijama dnevnog boravka. Soba dnevnog boravka pripada djeci i zato ju treba organizirati u skladu s njihovom prirodom. Zidovi bi trebali sadržavati njihove likovne uratke, plakate s prikazima njihovih projekata tako da ih djeca i svi oni koji dolaze u njihove prostorije uvijek mogu iznova gledati i iz njih učiti. Bogatstvo i promišljenost izbora materijala kojima djeca manipuliraju potiču ih na otkrivanje i rješavanje problema s kojima se susreću te im takvo okruženje omogućuje da sami postavljaju hipoteze, istražuju, eksperimentiraju, konstruiraju znanja i razumijevanja. Nužna je raznovrsnost i stalna dostupnost materijala koji promoviraju neovisnost i autonomiju učenja djece. Sadržajno

bogatstvo materijala nužno je jer djeci različitih interesa i razvojnih sposobnosti omogućuje različite izbore.

Djeci je potrebna sloboda kretanja, veći prostor, uređen tako da više sličí radionicama, ateljeima, sobama opremljenim s mnoštvom raznovrsnih materijala, alata, sprava i sredstava koji djeci pružaju mogućnosti različite prilagodljivosti, transformacija, konstruiranja, građenja, istraživanja, igre i učenja jer djeca svoja znanja ne preuzimaju pasivno od okoline, već ih aktivno izgrađuju, tj. konstruiraju.

Okruženje šalje djetetu poruku o željenom, primjerenom ponašanju, o tome kako stupiti u interakciju s drugima i kako koristiti ponuđene materijale. Prikladno strukturiran prostor olakšava slobodu kretanja, kreativnu ekspresiju i učenje, a neprikladni ometa dječje aktivnosti, skraćuje dječju pažnju, povećava konflikte, nameće više pravila i odgojiteljevog dirigiranja. Dostupnost materijala, otvorene police, dohvatljive igračke povećavaju kod djece osjećaj vlasništva, kreativnog rješavanja problema, razmjenu materijala i dr. Djeca i odrasli ne doživljavaju i ne vide prostor jednako zbog razlike u perspektivi (razina pogleda, tjelesne proporcije, iskustvo...). Nužno je rukovoditi se dječjom perspektivom (ako gradimo kuću za njih!). Lakoća nadgledanja zbog niskih pregrada omogućuje odgojitelju uvid u dječje aktivnosti kako bi mogao podržati pozitivna ponašanja i spriječiti ona koja to nisu.

Prostorno okruženje vrtića treba biti ugodno i što više nalikovati obiteljskom, jer djeca u njemu provode veliki dio svog djetinjstva. Obogaćivanje prostora obuhvaća i samoobogaćivanje djece. Ako se dijete ohrabri i stječe pozitivnu sliku o sebi kroz svakodnevna iskustva, ono je sklono samo napredovati, učiti i istraživati. Obogaćivanjem prostora raznim poticajima nastoji se poticati samoinicirano, samoorganizirano učenje djece, nastoji im se omogućiti da sve više upravljaju procesom vlastitog učenja i da preuzimaju odgovornost za njega. „Protočnost“ djece i nesmetano kretanje prostorom smanjuje mogućnost za konflikte, narušavanje aktivnosti drugih i povećava sigurnost djece, ukoliko je i organizacija odgojno-obrazovnog rada odgajatelja pravilno i precizno postavljena. Veliki prazni prostori omogućavaju trčanje, ali i fizičko sukobljavanje, ometanje drugih u kretanju, pa i osjećaj tjeskobe i sl. Slobodno kretanje i tjelesne aktivnosti trebaju se odvijati na otvorenom i u za to namijenjenoj dvorani, dok su ostali prostori vrtića namijenjeni prvenstveno spoznajnom, socijalnom i emocionalnom razvoju djece.

U našem vrtiću prostor je organiziran po centrima aktivnosti, a najčešći su:

- Centra likovnog izražavanja i stvaranja
- Centar početnog čitanja i pisanja
- Centar građenja i prostornog oblikovanja
- Centar društvenih igara
- Centar za odmor i relaksaciju
- Centar za dramske igre
- Centar za manipulativne aktivnosti
- Centar trenutno aktualne simboličke igre (trgovački centar, doktorski centar, frizerski centar, ugostiteljski centar, kuhinjski centar, banka, pošta, pekara, mehanička radionica, stolarska radionica...)

Kada dijete ima mogućnost stupanja u interakciju s ostalom djecom u sigurnom, privlačnom okruženju, ono može graditi povjerenje u svoje sposobnosti u igri i stvarnom životu. Ovakvom organizacijom prostora u našem vrtiću omogućujemo djetetu da izabire one materijale i aktivnosti koje njemu odgovaraju, za koje ima najviše sklonosti i sposobnosti, djecu sličnih interesa, a prema istraživanjima je dokazano da ovakav raspored prostora značajno smanjuje agresivna ponašanja, sugerira im druženje u manjim skupinama i povećava samostalnost u izboru prostora i aktivnosti.

4. Inkluzija djece s teškoćama u razvoju

Trajno opredjeljenje našeg vrtića je poštivanje načela različitosti, a to između ostalog, podrazumijeva i prihvaćanje djece s posebnim potrebama s naglaskom na djecu s teškoćama u razvoju kao najranjivije skupine djece. Inkluzija kao vrijednost koju naš vrtić promiče podrazumijeva proces u kojem se djeca s teškoćama, bez obzira na stupanj i vrstu teškoća odgajaju i obrazuju u okruženju sa svojim vršnjacima, to je proces stvaranja osjećaja pripadnosti grupi u kojoj dijete s teškoćama boravi. Inkluzija se temelji na načelu da svaki pojedinac pripada društvu kojem na vlastiti način pridonosi, ona promovira

toleranciju, pretpostavlja preobrazbu i promjenu cjelokupne zajednice, a ne samo odgojno-obrazovnih institucija. Rad u uvjetima inkluzije podrazumijeva pristup usmjeren na dijete, njegove interese, sposobnosti, vještine i potencijale, a ne na njegove teškoće. Kakvoća uključenosti i napretka djece s teškoćama ovisna je o senzibilitetu odgojitelja, stručnih suradnika, ravnatelja i osnivača predškolskih ustanova za potrebe ove djece. Sukladno tome djecu s teškoćama u razvoju uključujemo u redovne skupine s redovnim odgojno-obrazovnim programom s time da djeci s težim i kombiniranim teškoćama nastojimo osigurati podršku osobnog asistenta, potičemo odgojitelje na kontinuirano stručno usavršavanje, prilagođavamo prostor specifičnim potrebama te djece, poštujući norme Državnog pedagoškog standarda smanjujemo broj djece u skupinama u koje su uključena djeca s teškoćama, izrađujemo individualne odgojno-obrazovne programe za svako dijete s teškoćama, te posebnu pažnju pridajemo suradnji s roditeljima te djece. Dobrobiti za djecu s teškoćama u razvoju u uvjetima inkluzije mnogostruke su: ostvarivanje socijalnih interakcija odnosno druženje s vršnjacima koji im mogu biti uzori za različite vještine i ponašanja odnosno dobri modeli učenja, razvoj samopoštovanja i stvaranje pozitivne slike o sebi kroz društvene odnose i aktivnosti, odrastanje u sredini u kojoj dijete živi, hrabrost u traženju i primanju pomoći od drugih. Na taj se način i roditelji osjećaju prihvaćenije, znajući da im dijete ima jednake uvjete za rast i razvoj kao i ostala djeca, te imaju više vremena za sebe i ostalu djecu. Dobrobiti za djecu bez teškoća su bolje razumijevanje teškoća u razvoju, razvoj osjetljivosti za potrebe drugih, razvoj empatije, pomaganje i uvažavanje različitih od sebe te razvoj tolerancije.

Kako bi inkluzija bila što uspješnija važno je imati pozitivne stavove u skupini i na razini vrtića oko uključivanja djeteta s teškoćama u razvoju u redovite programe. Također je važno osigurati kvalitetne, educirane i senzibilizirane, odgojitelje ili osobne asistente koji će boraviti s djetetom s teškoćama u razvoju i poticati njegove razvojne mogućnosti. Osim osiguravanja materijalnih i fizičkih uvjeta rada, edukacija, motivacija za radom i dobra suradnja svih uključenih (osnivač, ravnatelj, stručni tim, odgojitelji, roditelji, vanjski stručnjaci) je najvažnija.

5. Dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa

Pedagoška dokumentacija je sredstvo istraživanja odgojno-obrazovnog procesa, učenja i napredovanja djece koje pokazuje djeci, odgojiteljima, stručnim suradnicima i roditeljima što se u dječjem vrtiću radilo.

Praćenje djeteta je proces promatranja djeteta u igri i aktivnostima, bez uplitanja odgajatelja, s ciljem upoznavanja interesa, upoznavanja osobnosti, stilova učenja i sagledavanja stupnja razvoja djeteta. Prikupljene informacije temelj su budućeg planiranja rada, orijentacijska osnova za organiziranje aktivnosti djece ili pojedinog djeteta.

Važna uloga pedagoške dokumentacije je u evidentiranju postignuća odgojno-obrazovnog rada dječjeg vrtića sa svrhom istraživanja, praćenja, vrednovanja i unapređivanja odgojno-obrazovnog procesa. Pedagoška dokumentacija je sredstvo za stvaranje društvenog i profesionalnog konteksta, osobu čini kompetentnijom jer joj olakšava uvid u svoju praksu u svoje proces učenja i povećava mogućnosti da o tome razgovara. Jedna od važnijih namjena dokumentacije je da pomogne odgojitelju da bolje razumije dijete, upozna način na koji ono razmišlja, što o nečemu zna i kako nešto razumije što konstantno vodi praksu u smjeru veće osjetljivosti na dijete.

Pod dokumentiranjem aktivnosti u ovom kontekstu podrazumijevaju se trodimenzionalni radovi (modeli i makete), dječji crteži, kontrolne liste, video snimke, audio snimke, fotografije, skale uključenosti, snimljene ili zapisane razgovore djece međusobno i djece s odgajateljima, te deskriptivno narativne bilješke.

Dokumentacija omogućuje odgojiteljima da podrže proces učenja djeteta na način da promišljaju moguće smjerove daljnjeg razvoja kurikuluma, poštujući smjer interesa djeteta.

Dokumentacija pomaže djetetu da svoju ideju ili pretpostavku lakše komunicira drugoj djeci, a druga djeca mu pomažu da tu ideju nadograđuje, mijenja i da postupno izgrađuje nove spoznaje.

Dokumentacija omogućuje roditeljima da saznaju, ne samo što su djeca radila već i kako i zašto su nešto radila, da ne vide samo produkt već i proces dječjeg rada, da vide onaj dio života djeteta koji je njima obično nedostupan jer je izvana nevidljiv.

Učenje je konstantno istraživanje i kao takvo mora biti vidljivo, a jedan od načina postizanja vidljivosti je pedagoška dokumentacija u kojoj je proces učenja dokumentiran na različite načine tako da se o njemu može diskutirati, raspravljati i interpretirati.

6. Partnerstvo s roditeljima i s lokalnom zajednicom

Vrlo nam je važno da s roditeljima budemo dobri partneri u odgoju njihove djece i zato tijekom pedagoške godine osmišljavamo i provodimo različite oblike suradnje s njima. Na roditeljskim sastancima se roditeljima prezentiraju bitne informacije vezane uz rad i funkcioniranje Vrtića, a to je i mjesto gdje se odgajatelji i roditelji zajedno dogovaraju o aktualnim pitanjima vezanim uz Vrtić i grupu. U roditeljske sastanke se ponekad uključuju stručni suradnici s edukativnim predavanjima na određenu temu. Roditelje o redovnim događanjima u grupi te o ostalim važnim informacijama obavještavamo i putem oglasnih ploča skupine. Na oglasnim pločama često su i obavijesti o tome što se trenutno sakuplja. Naime, roditelji su nam važni partneri i u sakupljačkim aktivnostima: pozivamo ih da nam pomognu u sakupljanju određenih materijala koje planiramo koristiti u radu. To su razni otpadni, tzv. pedagoški neoblikovani materijali iz kojih možemo stvarati nešto novo, nešto drugo. Time se potiče razvoj kreativnosti kod djece i njihov spoznajni razvoj, a osim toga odgajamo i njihovu ekološku svijest. Kako bi omogućili roditelju i djetetu zajedničko uživanje u procesu stvaranja u djetetovom vrtićkom okruženju, tijekom godine planiramo i stvaralačke radionice roditelja i djece (npr. za Majčin dan, Dan očeva, Uskrs, Božić, maskenbal ...). Naglasak tijekom radionica nije na produkt već na sam proces stvaranja i na suradnju roditelja i djeteta koja se tijekom tog procesa ostvaruje. Tijekom pedagoške godine organiziramo izlete, druženja i zajedničke aktivnosti roditelja i djece te posjete na radno mjesto roditelja ili u roditeljski dom, što također omogućuje djeci da bolje upoznaju svoju neposrednu okolinu i razumiju život odraslih.

Više o svakodnevnom funkcioniranju djeteta u skupini te o njegovom cjelokupnom razvoju roditelji mogu doznati od odgojitelja tijekom individualnih informacija. Osim toga, tada je dobra prilika da roditelji i odgojitelji usporede svoje poglede na dijete, da odgojitelji dobiju dodatne informacije o ponašanju djeteta u roditeljskom domu te da zajedno dogovore odgojne postupke u određenim situacijama. U slučaju potrebe, na individualne razgovore uključuju se i ostali članovi stručnog tima vrtića (pedagog, psiholog, socijalni pedagog ili zdravstveni voditelj) ili se, u dogovoru s odgojiteljima, roditelje poziva na savjetodavne razgovore sa pojedinim članovima stručnog tima.

Roditeljima se u našem vrtiću nudi uključivanje i u nekoliko programa za roditelje: program od 11 radionica „Rastimo zajedno“ koji provodimo u suradnji s Unicefom, program za djecu mlađu od godinu dana „Baby fitness“ te razna predavanja i radionice vezane

uglavnom uz odgoj djece koja ostvarujemo s vanjskim suradnicima – udrugama s područja IŽ (Suncokret, DND).

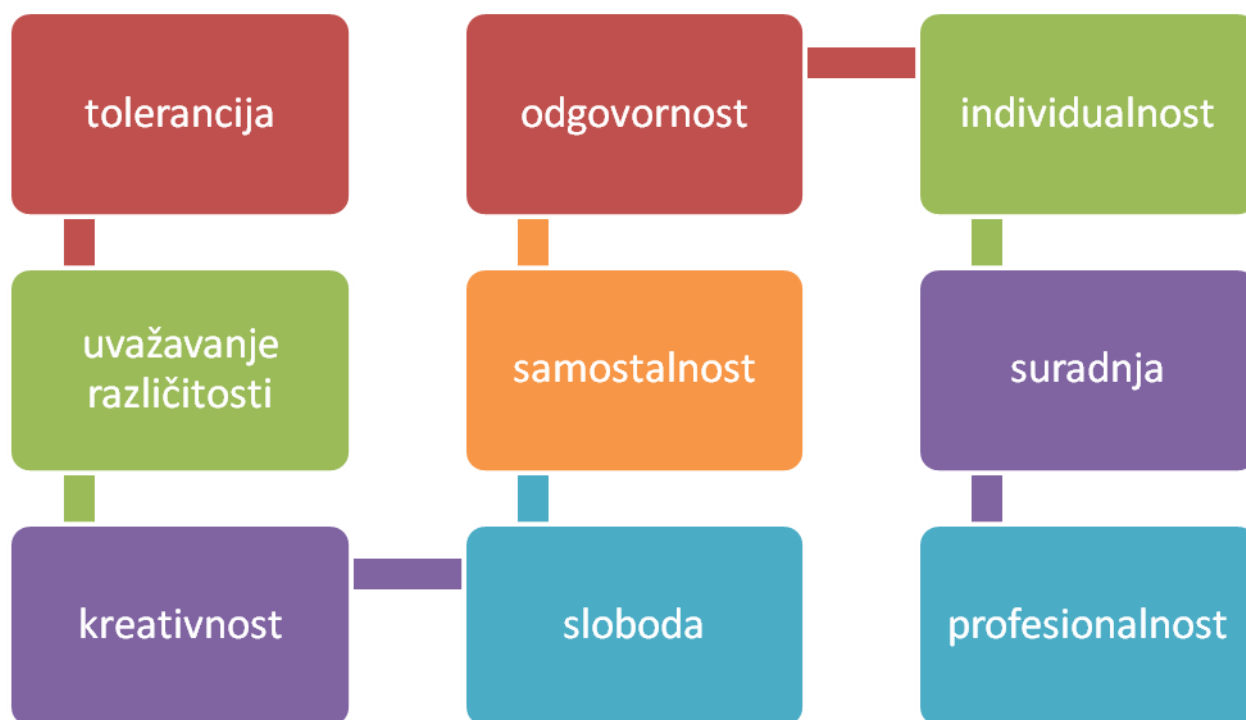
Predstavnik roditelja uključen je i u Upravno vijeće vrtića, čime su roditelji aktivno uključeni u sva relevantna pitanja upravljanja vrtićem.

Osim partnerstva s roditeljima veliki naglasak stavljamo i na suradnju s lokalnom zajednicom jer smatramo da je važno da djeca već od predškolske dobi budu uključena u život zajednice. Surađujemo sa svim odgojno-obrazovnim ustanovama i organizacijama civilnog društva našeg grada, a posebice s Osnovnom školom „Vladimir Nazor“ Pazin i Društvom „Naša djeca“ Pazin. Uključujemo se u većinu gradskih i općinskih manifestacija, popraćujemo sva aktualna zbivanja, rado u našim grupama ugošćujemo lokalne ljude, obrtnike, umjetnike i znanstvenike, kako bi djeci omogućili upoznavanje ljudi i običaja iz svoje neposredne okoline te lakše spoznavanje svijeta oko sebe. Važno nam je da djeca od najmlađe dobi nauče biti aktivni članovi zajednice u kojoj žive te smatramo da ovakvim poticanjem suradnje odgajamo upravo takve, aktivne, pojedince.

Partnerstvo s roditeljima i zajednicom potičemo i osiguravanjem javnosti našeg rada, koji je olakšan prvenstveno komunikacijom putem vrtićke internetske stranice.

VRIJEDNOSTI

Temeljne vrijednosti dječjeg vrtića „Olga Ban“ Pazin koje se trudimo zastupati kroz naš odgojno-obrazovni rad su:

PROGRAMI

1. REDOVITI PROGRAM

Redoviti program se provodi u svim skupinama našeg vrtića kao poludnevni ili cjelodnevni program. U svim odgojnim skupinama odgojno-obrazovni rad temelji se na Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju (NN 10/97/, 107/07 i 94/13) i podzakonskim aktima, na Programskom usmjerenju odgoja i obrazovanja predškolske djece (Glasnik Ministarstva prosvjete i kulture RH, br.7/8 od 10. lipnja 1991.god.) te na Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje i prilagođen je razvojnim potrebama djece, te socijalnim, ekonomskim, kulturnim, vjerskim i drugim potrebama obitelji djece polaznika našeg vrtića i sredine u kojoj živimo.

Cilj programa

- Poticanje cjelovitog razvoja djeteta kroz igru, raznovrsne aktivnosti, istraživanje i stvaranje, otkrivanje, komunikaciju, međusobnu interakciju, socijalizaciju, poticajno okruženje uz partnerski odnos s roditeljima.

Obilježja programa

- Mješovitost – sve naše skupine su dobno mješovite što omogućuje poticajnu socijalnu interakciju i suradničko učenje djece različite dobi.
- Prostor – treći odgajatelj – nastojimo organizirati bogato strukturirano okruženje i poticajnu materijalnu sredinu koja omogućuje djetetu razvoj svih potencijala, učenje kroz istraživanje, razvoj kreativnosti i stvaralaštva.
- Suradnja – smatramo da nas suradnja u svakom smislu oplemenjuje, a pod njom podrazumijevamo suradnju među skupinama, suradnju s roditeljima i s društvenim čimbenicima u lokalnoj zajednici i izvan.

- Različitost – iako svih 22 skupine dječjeg vrtića provode redoviti program on se uvelike razlikuje od skupine do skupine, zbog implicitne pedagogije odgajatelja, konteksta u kojem se nalaze i brojnih vanjskih čimbenika.
- Kretanje – nastojimo kroz prostor poticati što više kretanja. Kretanja u smislu boravka vani, istraživanja okoline, raznih posjeta (roditeljima, raznim zanimanjima, kazališnim i kino predstavama, muzejima, istraživačkim centrima, moru, potoku, rijeci, jezeru, šumi...)

Nositelji programa

Programne provode educirani i stručno kompetentni djelatnici: odgojitelji i stručni suradnici.

Namjena i vremenik programa

Namjena programa je odgoj i obrazovanje djece u dobi od 1 godine do polaska u Osnovnu školu. Pedagoška godina 2014./2015. traje od 1. rujna 2014. do 31. kolovoza 2015. god. Program predškolskog odgoja i naobrazbe za svu upisanu djecu u matičnom i područnim vrtićima traje do 30. lipnja 2015. god. Vrtić radi pet dana u tjednu, od ponedjeljka do petka.

Svi vrtići u kojima se provodi cjelodnevni program započinju s radom u 6,30 sati i završavaju u 15,30 sati, osim u Pazinu gdje program, za manji broj prijavljene djece, traje do 16,30 sati. Poludnevni program u PV u Karojbi je od 7,00 do 13,00, a u PV u Tinjanu od 7,30 do 13,30.

Rad tijekom srpnja i kolovoza tzv. „ljetni rad“ organizira se za manji broj djece samo u MV u Pazinu, za svu prijavljenu djecu iz matičnog i područnih vrtića.

Način vrednovanja programa

- kroz dnevna, tjedna, tromjesečna, godišnja planiranja i zapažanja
- kroz praćenje provedbe bitnih zadaća i izvještavanje
- upitnik za roditelje – doživljaj programa od strane roditelja (njihovi upiti/dileme o tome kako se realizira program)
- kroz različite skale, dosjee djeteta, upitnike, ankete (ovisno o potrebi)
- kroz radne grupe i timska planiranja

Redoviti program našeg Vrtića temeljito je razrađen u Godišnjem planu i programu rada ustanove, te je prilagođen aktualnim okolnostima i pedagoškim potrebama perioda u kojem se odvija.

PROGRAM PREDŠKOLE

Program predškole se provodi u svim skupinama našeg vrtića kao poludnevni ili cjelodnevni program te se kao naš cjelokupni odgojno-obrazovni rad temelji se na Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju (NN 10/97/, 107/07 i 94/13) i podzakonskim aktima, na Programskom usmjerenju odgoja i obrazovanja predškolske djece (Glasnik Ministarstva prosvjete i kulture RH, br.7/8 od 10. lipnja 1991.god.), Državnom pedagoškom standardu te na Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje i prilagođen je razvojnim potrebama djece, socijalnim, ekonomskim, kulturnim, vjerskim i drugim potrebama obitelji djece polaznika našeg vrtića i sredine u kojoj živimo.

Ciljevi programa

Osigurati okruženje (prostor, oprema, skupina vršnjaka, odrasle osobe, zbivanja, djelatnosti) u kojem će dijete u godini prije polaska u školu razviti svoje potencijale (tjelesne, emocionalne, socijalne i intelektualne mogućnosti) te kroz zadovoljenje djetetovih aktualnih potreba i interesa, razviti samostalnost, steći znanja, vještine i navike koje će mu pružiti sigurnost nužnu za svladavanje školskog programa i djelovanje u promjenjivim životnim uvjetima.

Obilježja programa

Program predškole je usmjeren poticanju tjelesne, emocionalne, intelektualne i socijalne zrelosti te razvoju samostalnosti djece predškolske dobi i dio je redovitog programa.

- Tjelesna zrelost – podrazumijeva primjerenu tjelesnu razvijenost, sposobnost svrhovitog, skladnog, koordiniranog korištenja svoga tijela za kretanje i baratanje predmetima.

- Emocionalna zrelost – očekuje se da dijete prije polaska u školu prepozna emocije, imenuje ih, na prihvatljiv način reagira u situacijama uskraćivanja pojedinih njegovih potreba i želja, ima razvijen dobi primjeren stupanj kontrole emocija i tolerancije na frustraciju, ustraje u aktivnosti, te može bez teškoća dio dana biti odvojen od roditelja.
- Intelektualna zrelost – podrazumijeva razvoj govora, pažnje, mišljenja, inteligencije, orijentacije u prostoru i vremenu, prepoznavanje boja i matematičkih pojmova, razvoj grafomotoričkih vještina.
- Socijalna zrelost – vezana je uz emocionalnu zrelost, uspostavljanje odnosa s drugima, prilagođavanje društvenim pravilima i obvezama, usvajanje moralnih normi, sustava vrijednosti i ponašanja u svojoj okolini.
- Samostalnost – podrazumijeva brigu o sebi i svojim stvarima

Nositelji programa

Program provode educirani i stručno kompetentni djelatnici: odgojitelji i stručni suradnici.

Namjena i vremenik programa

Namjena programa je odgoj i obrazovanje djece u godini pred polazak u Osnovnu školu. Pedagoška godina 2014./2015. traje od 1. listopada 2014. do 31. Svibnja 2015. god. Djeca koja nisu upisana u vrtić, pozivaju se da se najkasnije do 01. ožujka uključe u redoviti program koji uključuje program predškole.

Program predškole dio je redovitog programa pa se provodi u istom trajanju, svaki radni dan od 6,30 do 15,30 (16,30) ili kao poludnevni od 7,00 (7,30) do 13,00 (13,30) sati.

Program predškole je obavezan za svu djecu u dobi prije polaska u Osnovnu školu u trajanju od minimalno 250 sati.

Način vrednovanja programa

- kroz dnevna, tjedna, tromjesečna, godišnja planiranja i zapažanja

- kroz praćenje provedbe bitnih zadaća i izvještavanje
- kroz različite skale, dosjee djeteta, upitnike, ankete (ovisno o potrebi)
- kroz radne grupe i timska planiranja

PROGRAMI ZA RODITELJE

1. RASTIMO ZAJEDNO – RADIONICE ZA RODITELJE MLAĐE DJECE

Dječji vrtić «Olga Ban» Pazin u suradnji s UNICEF-om započeo je 2012. godine s provođenjem Radionica za roditelje “**RASTIMO ZAJEDNO**”. Program je razvijen u okviru UNICEF-ovog Programa za rani razvoj djece i poticajno roditeljstvo („Prve tri su najvažnije“) s ciljem osnaživanja odgajatelja i stručnih suradnika u predškolskim ustanovama za pružanje podrške roditeljima u najboljem interesu djece. U sadržajnom pogledu kroz program obrađujemo teme razvoja i potreba djeteta, razvoj odnosa te konkretne komunikacijske vještine koje se uvježbavaju u sigurnom okruženju grupe. Uz suvremene autore iz područja psihologije i komunikacije, osnovne ideje programa temeljimo prvenstveno na konceptima odgajanja u najboljem interesu djece koji proizlaze iz Konvencije o pravima djeteta.

U razmjeni roditeljskih iskustava i isprobavanju novih vještina kroz igranje uloga, roditelji uče i provjeravaju vrijednost novih znanja i vještina. Slušajući druge roditelje imaju priliku čuti kako je to u drugim obiteljima što im daje realniju sliku o sebi samima i o svojoj djeci.

Cilj programa

Pružiti podršku roditeljima u odgoju svoje djece.

Nositelji programa

Programe provode posebno educirani odgajatelji i stručni suradnici. U našem vrtiću djeluju dva tima za vođenje radionica. Prvi tim sačinjavaju ravnateljica Vesna Rusijan Ljuština, psihologinja Gordana Trošt Lanča i odgojiteljica Mirjana Gulja. Drugi tim čime pedagoginja Doris Velan i odgojiteljice Patricia Putinja i Renata Demark. Svi voditelji su licencirani za vođenje takvih radionica.

Namjena i vremenik programa

Program se provodi jednom do dva puta godišnje (ovisno o potrebi, interesu roditelja). Sastoji se od 11 radionica u trajanju od 2 sata.

Način vrednovanja programa

- Na početku i na kraju programa roditelji ispunjavaju evaluacijske liste.
- Evaluacija voditelja radionice

2. ČUJEM, VIDIM, UČIM – MEDIJSKI KOMPETENTNA OBITELJ

Dječji vrtić «Olga Ban» Pazin u suradnji s Udrugom Suncokret iz Pule započeo je u listopadu 2014. projekt „Čujem, vidim, učim – medijski kompetentna obitelj“. Projekt se provodi u formi radionica za roditelje predškolske djece u svrhu edukacije i pružanja podrške te jačanje roditeljskih kompetencija. Radionice su podijeljene u dva dijela sa sljedećim temama:

1. Komunikacija roditelja i djece

Ciljevi:

- upoznavanje s procesom učenja kod djece
- razviti svijest o važnosti pravilne komunikacije između roditelja i djece
- poticanje Ja – poruka i aktivnog slušanja u svakodnevnoj komunikaciji s djecom

2. Utjecaj medija na djecu

Ciljevi:

- upoznavanje s pojmovima medijske pismenosti, medijske kompetencije
- prednosti i opasnosti utjecaja medija i medijskog sadržaja
- prepoznavanje dvostruke uloge medija u društvu
- analiza reklamnog sadržaja
- uloga odraslih u odnosu na medije

Ciljevi programa

- educirati i informirati roditelje o utjecaju medija na rast i razvoj predškolske djece
- razvijati svijest o važnosti komunikacije s djecom o medijima i medijskom sadržaju

Nositelji programa

Program provodi Udruga Suncokret iz Pule u suradnji s Dječjim vrtićem Pula i Dječjim vrtićem „Olga Ban“ Pazin. Radionice provodi Andrea Bileta iz Udruge Suncokret.

Namjena i vremenik programa

Ciklus sadrži dvije radionice u trajanju od 2 sata koje se održavaju 13. i 15. listopada 2014. godine te 10. i 11. studenog 2014.

Način vrednovanja programa

- Evaluacijske liste

3. *BABY FITNESS - za bebe, mame i tate*

U suradnji s Obiteljskim centrom Istarske županije u listopadu 2013. godine započeli smo s provođenjem novog programa. Program “Baby fitness” – certificirani je UNICEF-ov program za roditelje i djecu do prve godine života.

Kroz vježbe i predavanja interdisciplinarnog tima (pedijatra, fizioterapeuta, psihologa i logopeda) mame, tate i bebe uče kako međusobno još bolje komunicirati – ne samo glasom, već dodirrom i pokretom, kako bolje zadovoljiti bebine potrebe te kako bolje brinuti o bebinom zdravlju.

Cilj programa

Osnovni cilj programa je poticanje rane privrženosti između djeteta i roditelja, uz pomoć razvojne gimnastike i masaže, psihosocijalne i zdravstvene podrške.

Nositelji programa

Voditeljice: Irena Krajcar Kokalj i vanjske suradnice dr. Dubravka Pentek – spec. pedijatar, Aleksandra Cvetko – fizioterapeut i Lea Radolović, prof. logoped

Namjena i vremenik programa

Program se provodi kroz ciklus od 4 radionice koje se održavaju jednom tjednom u trajanju od 1,5 sati. Pedagoške godine 2014./2015. će se održati u mjesecu studenom 2014. kada se skupi grupa.

Način vrednovanja programa

- Evaluacijske liste

SMJER PROFESIONALNOG RAZVOJA STRUČNIH DJELATNIKA

Bitna misija obrazovanja je pomoći svakoj osobi da razvije svoj vlastiti potencijal da bi postala cjelovito ljudsko biće, preporučujući pristup „učiti kako se uči” tijekom čitavog života. Svakoga pojedinca bi trebalo osposobiti za učenje tijekom njegovog životnog vijeka da bi bio u stanju kontinuirano se prilagođavati promjenjivom, složenom i međuovisnom svijetu. Pod stručnim usavršavanjem odgojitelja podrazumijeva se istraživanje i mijenjanje osobne prakse, što ovisi od angažmana odgojitelja i stručnog tima, i ima važne implikacije na njihov osobni razvoj.

Nastojati ćemo našim djelatnicima osigurati kontinuirano profesionalno učenje i razvoj. I dalje ćemo poticati stjecanje novih saznanja i regionalnih, nacionalnih i svjetskih trendova iz područja ranog i predškolskog odgoja kroz stručne skupove u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje ili neke druge organizacije, ali ćemo naglasak staviti na akcijska istraživanja kroz koje se propituje i istražuje praksa te poticati umrežavanje vrtića „zajednica koje uče“ i na taj način osigurati razmjenu znanja i zajedničko učenje. Pod akcijskim istraživanjem podrazumijevamo zajedničko reflektivno istraživanje, s ciljem razumijevanja i unapređivanja odgojno-obrazovne prakse.

Stručno usavršavanje usmjereno na istraživanje osobne prakse u vrtiću ne omogućuje samo prigode za individualni razvoj odgojitelja nego i mogućnosti za razvoj suradničkih odnosa i to ne samo u okviru jedne ustanove nego i šire, stvaranjem mreže suradničkih vrtića – profesionalnih zajednica koje uče. Zato učinkovita organizacija vrtića mora biti otvorena i uključivati u proces promjena sve sudionike odgojno-obrazovnog procesa. Promjene se ne mogu obavljati izdaleka, odozgo, već moraju dolaziti iz ustanove i uključivati ljude koji će ih svakodnevno implementirati u praksi na razini svoje ustanove, a postupno i šire. Nastojati ćemo organizirati stručne izlete s ciljem upoznavanja drugačijeg načina rada i pogleda na dijete i metode rada s njima. Poseban naglasak u profesionalnom razvoju biti će i naše kontinuirane, redovite radne grupe (interne stručne aktive), supervizije sa stručnim suradnikom i odgojiteljima s različitim temama npr. mentorstvo pripravnicima, djeca s TUR, projekti: zavičajna nastava, znanost u vrtiću...

Također ćemo nastojati biti dio naše šire profesionalne zajednice i aktivno sudjelovati na stručnim skupovima u zemlji i inozemstvu te dijeliti iskustva i saznanja s kolegicama iz struke i širom javnosti (preko naše web stranice). Nastaviti ćemo uvažavati odgojitelje i njihove interese u planiranju stručnih usavršavanja koje zajedno dogovaramo na prvim

odgajateljskim vijećima i stručnim aktivima i planirati ih u godišnjem planu i programu ustanove.

OSIGURAVANJE KVALITETE

Pod osiguravanjem kvalitete podrazumijevamo vrednovanje našeg odgojno-obrazovnog rada što je vrlo složen proces. Razlikujemo unutarnji i vanjski sustav vrednovanja. Unutarnji podrazumijeva vrednovanje od strane dionika koji su direktno ili indirektno uključeni u odgojno-obrazovni proces, a vanjsko vrednovanje provode čimbenici izvan ustanove (NCVVO, instituti, udruge, ministarstvo, domaći ili međunarodni stručnjaci itd.). Smatramo da se kvaliteta može najbolje osigurati kombinacijom ova dva sustava, a ove ćemo se pedagoške godine usmjeriti samo na unutarnje vrednovanje s ciljem stvaranja boljih temelja za objedinjeno vrednovanje.

Vrednovanje unutar ustanove vršiti ćemo od strane ravnatelja, odgojitelja i stručnih suradnika na osnovu timskog planiranja i evaluacije procesa i rezultata, na sastancima stručnog tima, manjih radnih grupa odgajatelja (stručnih aktiva), te odgajateljskih vijeća, uvažavajući konkretne materijale, nastale u neposrednom radu s djecom (video zapisi, fotografije, mape, skale procjene, ankete) i drugo. Odgojiteljice će voditi propisanu pedagošku dokumentaciju koja je ujedno materijal za vrednovanje. Na kraju godine, svi odgojno-obrazovni djelatnici pisat će izvještaj o radu i ispunjavati upitnik osobne evaluacije koji će obraditi stručni tim. Na početku slijedeće pedagoške godine svi zajedno provest ćemo SWOT analizu ustanove te profesionalnu SWOT analizu svakog odgojno-obrazovnog djelatnika.

Ove pedagoške godine posebno ćemo se usmjeriti na vrednovanje ustanove od strane roditelja. Na proljeće ćemo izraditi anonimni anketni upitnik o tome kako roditelji vide razne segmente našeg rada i koliko su s njima zadovoljni. Ankete će obraditi stručni tim i rezultate prezentirati na odgajateljskom vijeću.

Važno nam je naglasiti da je osiguranje kvalitete odgojno-obrazovne prakse primjenjivo, ali to nije statično pitanje sa samo jednim točnim odgovorom. Kvaliteta se u odgojno-obrazovnoj ustanovi temelji na živoj razmjeni znanja i iskustva svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa, te smo usmjereni ka tome da je trajno unapređujemo.

LITERATURA

1. Bruner, J. S. 2000. *Kultura obrazovanja*. Educa, Zagreb
2. Ferruci, P. 2000. *Što nas uče djeca*. Algoritam, Zagreb
3. Miljak, A. 1996. *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja: Model Izvor*. Persona, Velika Gorica
4. Miljak, A. 2009. *Življenje djece u vrtiću*. SM naklada, Zagreb
5. Senge, P., Ross, R., Smith, B., Roberts, C., Kleiner, A. 2002. *Peta disciplina u praksi*. Strategije i alati za gradnju učeće organizacije. Mozaik knjiga, Zagreb
6. Sindik, J. 2007. *Poticajno okruženje i osobni prostor djece u dječjem vrtiću*. Metodički obzori 3 (2008), str. 143 - 154.
7. Slunjski, E. 2008. *Dječji vrtić zajednica koja uči*. Spektar Media, Zagreb
8. Slunjski, E. 2006. *Stvaranja predškolskog kurikulumu u vrtiću – organizaciji koja uči*. Mali profesor, Zagreb
9. Strugar, V. (ur.) 2002. *Koncepcija promjena odgojno-obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj: projekt Izvorište*. Ministarstvo prosvjete i športa, Zagreb
10. Stoll, L., Fink, D. 2000. *Mijenjajmo naše škole: Kako unaprijediti djelotvornost i kvalitetu škola*. Educa, Zagreb
11. 2001. *Prijedlog koncepcije ranog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj*. RH Ministarstvo prosvjete i športa, Prosvjetno vijeće, Školske novine broj 12, Zagreb
12. 2007. *Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o predškolskom odgoju i naobrazbi s konačnim prijedlogom zakona*. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Zagreb
13. *Priručnik za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: NCVVO, 2012.
14. *Programsko usmjerenje odgoja i obrazovanja predškolske djece*. Glasnik Ministarstva prosvjete i kulture RH. br. 7-8., Zagreb, 1991.
15. *Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju*. Zastupnički dom sabora Republike Hrvatske. Narodne novine broj 94, Zagreb, 2013.
16. *Državni pedagoški standard*. Narodne novine broj 90/ 2010.
17. *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Narodne novine broj 5 / 2015.

Zbornici radova:

- Arko – Tomaić i dr. (ur.) 2002. *Cjeloživotnim učenjem korak bliže djetetu*. Rijeka, Dječji vrtić Rijeka
- Božić, Ž. (ur.) 1997. *Inovacijski pristupi – Korak bliže djetetu*. Zbornik radova povodom 150 godina predškolskog odgoja u Gradu Rijeci, Adamić, Rijeka, str
- Došen Dobud, A... et all (ur.). *Vrtić kao dječja kuća* (1. Dani predškolskog odgoja Istarske županije – zbornik radova); Pula; PU Dječji vrtići Pula

Časopisi:

- Dijete-vrtić-obitelj
- Zrno
- Školske novine

Ravnateljica:

Vesna Rusijan - Ljuština, prof. v.r.

Sukladno članku 15. st. 4. Zakona o predškolskom odgoju i naobrazbi (Narodne novine 10/97., 107/07. i 94/13.) i Statuta Dječjeg vrtića "Olga Ban" Pazin na sjednici Upravnog vijeća Dječjeg vrtića Olga Ban Pazin održanoj **3. veljače 2015.** donesen je Kurikulum.

Predsjednik Upravnog vijeća

Veljko Grković v.r.

KLASA:601-01/14-01/39

URBROJ: 2163/01-09-15-1